

Књија немушћих цврчака

„Крвава бајка“, зборник песама; издање:
Спомен-парк (Крагујевац) и Култура (Београд), 1966.

Припремање едиције »Крагујевачки октобар« пратила је једна готово комична прича по којој је састављач зборника песама »Крвава бајка« Дора Пилковић — Максимовић тобож добила инструкцију од издавача да »убаци« што је могуће више песама како би се ова књига подебљини изједначила са осталим књигама из едиције! Такво неславно раћање једне књиге, које подсећа на оно истезање греде из народне приче, тек сада, кад књигу имамо пред собом, чини се и врло вероватним, па књига због тога и не изненађује превише својом промашеношћу и дебелином наслагом недаровитости.

Смрт крагујевачких родољуба, посебно смрт ћака јесте догађај који је, вероватно ређе него било који други догађај из наше новије историје, коришћен као литерарна тема. Грозоморна смрт деловала је фасцинирајуће на песника и писца, паралишући његову моћ стваралачког поимања и транспонована нечувеног масакра, опомињујући његово осећање за меру на уздржавање и стичко, оптимистичко ћутање. Само они најсамоуверенији (и

најнеодмеренији) латили су се пера и написали редове до те мере загушене феноменом све присутне смрти, да чак ни од првобитне егзалтираности темом и неодољиве потребе да се на ту тему нешто напише — није остало готово ништа, док се трагови било какве вредније литературе нису уопште ни појавили. Претпоставку да би песници ту могли доста да »учине«, исцрпљује се већ код констатације да наш данашњи песник и иначе није превише заинтересован за родољубиву поезију, још мање за поезију која би била одређена рефлексивом једног времена или тек минулих историјских догађаја. Зато, правити књигу по сваку цену, књигу дебели и немушту, књигу са чижих страница и заиста не би за певали песници »гласовима цврчака«, непромишљено је и неодговорно. Оскрнавити и профанисати на тај начин достојанствену тему Крагујевачког Октобра представља чак и извесну естетску деградацију те теме, недопуштено блаћење онога који се у непомућеном стању већ 25 година камени и управља у срцима милиона Југословена, за које је управо крагујевачка трагедија симбол

свих њихових страдања и победа.

За зборник поезије од 200 страна и за чету од 25 песника, мало је тридесетак страница добре поезије и само три-четири песника вредна помена. Ако изузмемо просечну и толику декламовану »Крваву бајку«, чија је иначе увек добро дошла и топла женственост одавно превазиђена једним модернијим песничким језиком, присутним чак и у овој књизи; затим ако констатујемо да још једино Радовановићев »Крагујевац« носи једну непролазну снагу искреног и снажног патриотског и људског надахнућа, а »Деца с гласовима цврчака« белгијског песника Карела Јонкера један мало прекрхки али непосредни лирски тон спојен са лепотом своје хуманистичке ангажованости, — са забринутошћу можемо усврдити да нам у овој књизи не остају више од три-четири песника који о Крагујевачком Октобру певају на начин достојан ове велике теме, достојан неких неопходних поетских закона и захтева.

Чар правог открића има сурет са песама Видосава Стевановића, трима по следњим песама из ове гламаз-

не књиге, које не само да представљају њену најнесумљивију вредност, него су свакако и нешто највредније што је досад уопште пером забележено на тему крвавих крагујевачких догађаја. Живодраг Живковић је на гробницу стрељаних родољуба положио миомирисни букет дечачки понесених и младалачки бујних стихова, док је Димитрије Николајевић заступљен неколиким песама, једноставним по фактури и снажним по начину саопштавања песникових порука и болова. Милан Николић, иако симболично присутан само са једном песмом, указује на могућност неконвенционалног певања чак и на тако вечне теме као што су смрт и људско страдање. Из ове књиге донекле вреди издвојити још само Јоланду Билић и Зорана Милосављевића, као и састављача Дору Пилковић — Максимовић која, разуме се, не сноси никакву кривицу што осталих двадесетак песника представљају само несрећан скуп недаровитих стихописаца за нужду ове књиге скупљених, и што већина од њих вероватно никада неће отићи даље од натуцајућег и једва писменог почетништва.